

Reseberättelse, MFS

Mitt examensarbete inom civilingenjörsprogrammet i Energisystem vid Uppsala Universitet och SLU, genomfördes som en Minor Field Study i Laos. Sunlabob Renewable Energy Ltd, ett lokalt företag hade en lampa som var framtagen för att användas i byar som ännu inte har elektricitet. Lampan var i sin vagga och behövde en utvärdering. Mitt exjobb blev att genomföra en studie där invånarna i byn Ban Tha Hua i centrala Laos använde ett antal lampor under ca 6 veckors tid. Utvärderingen skulle ge förslag på förbättringar av lampan, både vad gäller design och funktion, samtidigt som den skulle påvisa eventuella uppenbara kvalitetsproblem.

Jag kom till Vientiane, där Sunlabob har sitt kontor, i slutet av augusti 2008. Vid gränsen till Thailand blev jag mött av en tysk kille som var en av dem jag haft kontakt innan jag åkte hemifrån. Han släppte av mig på ett vandrarhem i centrum och erbjöd sig att hämta mig morgonen därpå. Efter en ganska lång resa var jag trött och hungrig och gav mig ut för att leta upp en restaurang. Det faktum att tre av fyra gatlampor var trasiga vittnade om stadens och landets fattigdom (jag fick senare reda på att det berodde på att staden hade en skuld på miljontals dollar till det lokala elbolaget, EDL). Det var nog tur att jag, utan att veta om det, hamnade på den krog i Vientiane som är mest välbesökt av västerlänningar. Kulturchocken blev lagom trots att jag beställde in Lap därför att det var det som såg godast ut på bilderna i menyn. Jag visste inte att det var något av en nationalrätt. Det var mycket gott.

Laos ligger inkilat mellan Vietnam och Thailand och har ingen havskust. Det är upptaget på FN:s lista över världens fattigaste länder och en stor del av befolkningen lever utan elektricitet på landsbygden. Många biståndsorganisationer anser att tillgång till el är något som har en stark positiv inverkan på utvecklingen av fattiga områden, både ekonomiskt och socialt.

Efter drygt en månads förberedelser var det dags att introducera våra lampor till invånarna i Ban Tha Hua. Tillsammans med fyra laoter, varav en var tolk, genomförde jag resan som bestod av 3 timmars bilfärd och ungefär lika länge i en liten träbåt på en flod. Staden där vi bilen parkerades var också den som hade närmast kontakt med Ban Tha Hua. Väl framme överväldigades jag av hur idyllisk byn var. Bland ett 50-tal hus på pålar gick kor, bufflar, grisar, höns, ankor och andra djur fritt och betade. Barn lekte och skrattade precis som barn gör hemma i Sverige, den enda uppenbara skillnaden var miljön som de lekte i.

Vi välkomnades med öppna armar till byöverhuvudets hem. Det var han som skulle ta hand om administrationen av lamporna som skulle hyras ut till invånarna. Hans hus stod, precis som de andra i byn, på ca tre meter höga pålar och hade tre rum. Ett sovrum, ett kök med en eldstad där det ständigt brann och en veranda som vanligtvis var matplats. Under våra två nätter i byn var verandan vårt sovrum.

Under tiden som min jag och min tolk genomförde intervjuer med invånarna, främst angående deras vanor gällande ljus och energiförbrukning, installerade de andra laddningsstationen där lamporna skulle laddas. Att gå omkring i byn och fråga folk om det gick bra att vi ställde några frågor gjorde att vi välkomnades i mångas hem. Flera gånger pratade vi också med folk som satt ute och jobbade, ofta med att fläta korgar eller bränna risbrännvin. Invånarna var mycket tillmötesgående och öppna och verkade vara ganska nöjda med det mesta.

Ungefär sex veckor senare åkte vi tillbaka. Alla var mycket spända på byns reaktioner på lamporna. Hade de överhuvudtaget fungerat? Vi var nog beredda på det mesta. Under ytterligare tre dagar pratade vi med de som använt lamporna. Både enskilt och i mindre grupper för att få dem att sporra varandra till någon slags tankeverkstad. Vi bytte ut lamporna och tog med oss de gamla tillbaka till verkstaden i Vientiane för teknisk utvärdering.

Att spendera fyra månader i en främmande stad är tillräckligt för att bygga upp en vardag med vanor, vänner och aktiviteter. Jag har träffat och umgått med en otrolig mängd människor från många olika länder i hela världen. Många laoter talar ingen eller dålig engelska men många av de på kontoret och i Sunlabobs verkstad var väldigt intresserade av västerländska seder och bruk och var mycket välkomnande.

Många kommer till Laos för att göra examensarbete, avhandlingar eller andra tillfälliga biståndsprojekt. Därför sker en stor omsättning av människor från alla delar av världen vilket gör att man, utöver den kontakt man får med de lokala invånarna, också får kontakt med folk från resten av världen.

Under fyra månader har jag upplevt ett land som på alla tänkbara sätt skiljer sig från det enkla och trygga Sverige som jag är så van vid. Att vara medveten om att man, om man skadar sig eller blir sjuk, bör uppsöka sjukvård i grannlandet, gör att man tänker sig för lite extra när man åker moped, idrottar eller är ute och campar. Att det tar en tid innan man lyckats ta reda på var man kan köpa en skaplig hamburgare eller annan mat som gör att man känner sig hemma eller att det inte finns några butiks- eller cafékedjor som man känner igen, ger en otrolig känsla av isolering trots att man är i en huvudstad.

Min upplevelse i Laos har gett mig en ovärderlig kännedom om såväl biståndsvärlden som sydostasiatiska seder och bruk. Många saker som vi i västvärlden ser som självklarheter tar jag inte längre för givet även om jag kan konstatera att det faktiskt är ganska skönt att bo i Sverige.